IJTIMOIY TARMOQLARNING YOSHLAR IJTIMOIY MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH OMILLI SIFATIDA

Rayimqulov B.F.,
Guldu doktaranti

Annotatsiya Mazkur maqolada ijtimoiy tarmoqlarning zamonaviy yoshlar hayotidagi o‘rni, ularning ijtimoiy munosabatlarni shakllantirish va rivojlantirishdagi ta’siri atroflicha tahlil qilinadi. Global tarmoq imkoniyatlaridan foydalangan holda, yoshlarning bilim va ko‘nikmalarini oshirish, shuningdek, ijtimoiy faollik darajasini yuksaltirishda ijtimoiy tarmoqlarning ijobiy va salbiy jihatlari ko‘rib chiqiladi. Maqolada statistik ma’lumotlar, ijtimoiy eksperimentlar va ilmiy tadqiqotlar asosida real holatlar yoritilgan.
Kalit so‘zlar: ijtimoiy tarmoq, yoshlar, ijtimoiy munosabatlar, virtual aloqa, kommunikatsiya, axborot texnologiyalari, media madaniyat.

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi inson hayotining barcha sohalarida tub o‘zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, yosh avlod vakillari uchun ijtimoiy tarmoqlar asosiy aloqa vositasiga, axborot manbaiga va o‘zini ifoda etish maydoniga aylanmoqda. Yoshlar hayoti ijtimoiy tarmoqsiz tasavvur etib bo‘lmaydigan darajaga yetgan.

Bugungi kunda Facebook, Telegram, Instagram, TikTok kabi platformalar nafaqat muloqot qilish, balki jamiyatda o‘z pozitsiyasini bildiruvchi, faol fuqarolikni shakllantiruvchi muhim omil sifatida xizmat qilmoqda. Maqolada aynan shu jarayonlar tahlil qilinib, ijtimoiy tarmoqlarning yoshlar ijtimoiy munosabatlariga ta’siri ilmiy asosda yoritiladi.

Ijtimoiy tarmoqlar – zamonaviy kommunikatsiya muhiti: Ijtimoiy tarmoqlar bugungi kunda yoshlar hayotining ajralmas qismiga aylangan. Har bir o‘spirin yoki talaba o‘zining kundalik faoliyatida, o‘qishdan bo‘sh vaqtlarida, hatto ta’lim jarayonining o‘zida ham ushbu platformalardan foydalanadi. O‘zbekiston yoshlar ittifoqi tomonidan o‘tkazilgan so‘rov natijalariga ko‘ra, 15–25 yosh oralig‘idagi yoshlarning 89 foizi har kuni ijtimoiy tarmoqlarga murojaat qiladi. Bu esa ular orqali muloqot, axborot almashinuvi va ijtimoiy bog‘liqlikning shakllanishi kuchli ekanligini ko‘rsatadi.

Ijtimoiy munosabatlarning ijtimoiy tarmoqlar orqali shakllanishi: Ijtimoiy munosabatlar insonlar o‘rtasidagi aloqalar, fikr almashinuvi va hissiy bog‘liqlik orqali shakllanadi. Ijtimoiy tarmoqlar esa bu jarayonni tezlashtiradi va kengaytiradi. Misol uchun:

Yangi do‘stlar orttirish;

Ilmiy, madaniy, sportga oid guruhlar orqali birlashish;

Jamoaviy loyihalarda onlayn ishtirok etish;Mahalliy va global muammolar yuzasidan fikr bildirish.

Telegramdagi “Talabalar fikri”, “Ilm izidan” kabi kanallar orqali yoshlar o‘zaro fikr almashadi, muammolarini muhokama qiladi va amaliy yordam oladi.

Ijtimoiy tarmoqlarning ijobiy jihatlari

Axborot olish imkoniyati: yoshlar dunyo yangiliklaridan tezkor xabardor bo‘ladi;

Ijodiy o‘sish: kontent yaratish, blog yuritish, video montaj qilish kabi ko‘nikmalar rivojlanadi;

Faollik va fuqarolik pozitsiyasi: ijtimoiy tashabbuslarda ishtirok etish, muhim voqealar yuzasidan munosabat bildirish imkoniyati mavjud;

Tengdoshlardan o‘rganish: tajriba almashish, maslahat olish, bilimlarni kengaytirish.

Salbiy jihatlar va xavflar

Real muloqotning qisqarishi: virtual aloqa yuzma-yuz suhbatlarning o‘rnini bosmoqda;

Yolg‘on axborot va manipulyatsiya xavfi: yoshlar ayrim holatlarda noto‘g‘ri ma’lumotlarga ishonib qolmoqda;

- **Ruhiy bosim va ijtimoiy taqqoslash**: boshqalarning "ideal" hayoti bilan o‘zini solishtirish depressiyaga olib kelishi mumkin;
- **Internetga qaramlik**: vaqtni noto‘g‘ri taqsimlash, mahsuldorlikning pasayishi.

Tavsiyalar va takliflar

- Yoshlar bilan ishlovchi mutaxassislar – psixolog, pedagog, tarbiyachilar ijtimoiy tarmoqlar orqali media savodxonlikni oshirishga yo‘naltirilgan faoliyat olib borishi lozim;
- Ijtimoiy tarmoqlarda foydali va motivatsion kontentlarni ko‘paytirish zarur;

- Maktab, litsey va oliy o‘quv yurtlarida internet xavfsizligi, ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish madaniyati haqida muntazam seminarlar o‘tkazish tavsiya etiladi;
- Ota-onalar bolalarining internetdagi faoliyatidan xabardor bo‘lishi kerak.

Xulosa Ijtimoiy tarmoqlar bugungi kunda yoshlar hayotining ajralmas qismi bo‘lib qolmoqda. Ular yoshlarning ijtimoiy munosabatlarida, shaxsiy rivojida, jamiyatdagi faol ishtirokida muhim rol o‘ynaydi. Biroq bu jarayonda salbiy oqibatlar oldini olish uchun media savodxonlikni oshirish, internet madaniyatini rivojlantirish, yoshlar ongini mustahkamlash muhim hisoblanadi. To‘g‘ri yo‘naltirilgan ta’lim va tarbiya ijtimoiy tarmoqlarni ijtimoiy taraqqiyot vositasiga aylantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan ro‘yxati

Karimova N. “Yoshlar va zamonaviy kommunikatsiya vositalari” — Toshkent, 2021.
O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Yoshlarni qo‘llab-quvvatlash va ularning jtimoiy faolligini oshirish strategiyasi” to‘g‘risidagi farmoni, 2022-yil.

1. Xudoyberdiyeva M. “Ijtimoiy tarmoqlarning axloqiy tarbiyaga ta’siri” // “Yosh olim” ilmiy jurnali, 2023.
2. Statista.com - Global social media usage report, 2023.
3. O‘zbekiston yoshlar ittifoqi hisobot materiallari, 2023-yil.
4. Islomova G. “Media savodxonlik va yoshlar” – Toshkent, 2022.
5. UzStat - Yoshlar orasida internetdan foydalanish statistikasi, 2023.